

Ненад Даковић

DER VORTRAGENDE

Погледаћу своје белешке, јер немам почетну реченицу. У ствари, хтео сам да избегнем ово „не” или негацију на самом почетку, то је једини разлог ако је то разлог, као на пример психоаналитички, херменеутички круг: увек постоји неки психоаналитички разлог, чак и код оних који критикују психоанализу. Или настоје да је одбране тврдећи да то „Фројд заиста није рекао” и да вероватно постоји неки притајени психоаналитички разлог запшто тврдите да је он то рекао а није. Увек постоји такав „разлог” који вас увлачи у ову психоанализу психоанализе, пошто је све циклус, или круг, као на пример циклична психоза, која вас прогања из неког телесног, духовног или душевног разлога, ако дух или „душа” уопште постоје, ако све није „тело”, као у теорији тзв. психофизичког идентитета. Замислите да постоји једино „тело”, ови психофизичари би имали разлога да славе. Али, „нешто” постоји и то је проблем. Ово „нешто”, погледајте (нека остане овај затрез) ваше „тело” је здраво а ви сте ипак болесни, имате неке мисли, које вас прогоне, чујете непријатељске гласове који вам кажу да сте дебели и ружни. Дакле, „душа” или „дух” ипак постоје, јер да не постоји ви не бисте били болесни ако „једино тело постоји” а оно је здраво. На једном месту Берхард (имам на уму његов роман „Бетон”) помиње или бележи реч „suicido”, што је у ствари, тема његовог романа „Бетон”. Хоћу да кажем, да нема никакве сумње да је јунак његовог романа

на музиколог Рудолф, као што је то био и Вертхајмер из „Der Untergethe“, на притајенији и перфиднији начин – суицидан, или морбидан, склон самоубиству. Иако је реч „suicido“ преузета из шпанског језика, она и овде значи исто: самоубиство. Сада видим да се то нешто налази на последњој страници романа. Ево тог места – (погрешно откуцани знак, биће речи касније о „Мајмуну означитељу“ који се поново игра, пошто је напустио своју шпилју или пећину. Они који раде на компјутеру знају шта значи та игра). Можда несвесно из тог разлога избегавам компјутер. Јер „мозак никад не лаже!“, чујем глас који долази из ТВ апарат. О чему се ради, компјутер који региструје мождане таласе док ви покушавате да га обманете као на полиграфу, који је непоуздан и који можете да преварите, компјутер вас хвата у лажи, јер непогрешиво технолошки региструје на екрану ваше сећање или знање о местима које сте тог дана посетили. То је нова врста пост-филозофског сећања или знања о коме више нема филозофије као сећања на свет идеја у коме је према Платону „душа“ некада боравила. У ствари, нема знања, као сећања или заборава него једино „истине“ или можданих таласа, које компјутер региструје на екрану док ви узалудно покушавате да га преварите, пошто „мозак никада не лаже“. У свету пост-филозофије нема лажи али ни филозофије. Јер, компјутер региструје једино „истину“, а неаше сећање или знање које је непоуздано и нејасно. Замислите свет у коме нема лажи. Можете ви то, јер то је свет пост-филозофа у коме више нема филозофије него истине. Вероватно се зато и музиколог Рудолф дружи једино са мртвима, или са „великанима духа“, у свом узалудном настојању да напише оглед или књигу о Менделсону, коју никада неће написати. „Замислите свет без музике, без Моцарта“, каже он. Замислите свет без филозофије, кажем ја. То више није ни потребно, пошто је наш свет технолошки, а он је без филозофије, осим у овој мртвој академској форми, о којој говори и Рудолф. Зато се и дружимо, ако смо још увек филозофи, или музиколози још једино са мртвима или „великанима духа“, како би рекао Берхард, односно, његова фикција названа Рудолф. Али, што је дођавола фикција, написаће Владимир Тасић у својој последњој књизи есеја, моју и тако неће ускоро објавити. Ево пролази и Сајам књига, а она је још на чекању и ко зна. Још увек размишљам о можданим таласима које региструје екран компјутера. Мора бити да су истинити у боји која се разликује од боје оних који су лажни. У знању, чија је основа сећање као и у самој филозофији ове извесности нема. „Баш су нам грешкови“, каже тихо и уплашено моја кћерка која седи и једе преко пута мене. Не разумем сасвим шта хоће да каже али у овом тренутку она толико подсећа на Рудолфа, музиколога из „Бетона“ који има тај проблем назван прецизно „suicido“, или проблем блокираног идентитета који је повезан са сећањем и писањем. Ид-ентитетом који као и пост-

филозофија постоји једино док пишемо. Зато сваки технолошки прород у писање угрожава наш идентитет, или га блокира као у случају музиколога Рудолфа, који зато и има овај проблем блокаде или „бетона”, савршеног подвајања или двојности.

Ево како се закључује ова нарација о блокираном идентитету, то сам већ наговестио: Али, да за неки тренутак одложим ово место, јер оно филозофично у филозофском знању, знању а не „истини” филозофије јесте време „које је мало или ништа”, како је писао Аристотел, док је талас „истине” раван, талас филозофије је неправилан, као и време, и смртан. Постоји она „Здравица Мајмуну означитељ” из које је јасно да он није смртан, иако понекад излази из своје пећине и почиње своју непредвидљиву игру: „I guess I'll start some shit”, каже он јер је бесмртан. Знање филозофије је сећање које долази од смрти, нема сећања без смрти, док је овај технолошки Мајмун бесмртан. Зато је његова здравица здравица пост-филозофије (Ова Здравица Мајмуна означитеља): „Deep down the jungle so they say / There's a Signifying Monkey down the way/ There hadn't been no distrubin' in the jungle for quite a bit/ For up jamped the monkey in the tree one day and laughed, I guess I'll start some shit”. Моја старија кћерка Маја, која – као што сам рекао – седи преко пута мене, и не престаје да говори док ја покушавам да напишем или одсвирам овај комад о „бетону”, преводи ми ово место које је зато здравица за Мају или „тело” које говори и које је, у ствари, овај Означитељ или Мајмун свеједно. Ево превода или његове скице: „Далеко у шуми где се простире густиш, бар тако кажу, постоји један Знак Мајмуна доле низ пут. Није било никакве буке у цунгли, у густој шуми све док се једног дана Мајмун није попео на дрво и насмејао: „Бојим се да ћу поново починити некакву будалаштину”. „Иди и донеси нам хлеба, да могу ја бих прва отишла”, каже помало лјутито моја Маја, мој означитељ. Као што видите, овај означитељ или Мајмун је технички а не природни иако се можда налази у некој шуми. То је Означитељ који прави будалаштине, као да је овај природни коректан и дисциплинован, а није. Можда је то наше „тело” као што сам већ рекао *Clare et distincit!* Пред спавање сам прочитао занимљив есеј о експерименту названом „кинеска соба” који треба да покаже да машине имају једино синтаксу, а не семантику, односно, значење и смисао или машту. Овај експеримент је обична или бедна таутологија закључује аутор есеја пошто настоји да докаже оно што претпоставља, ово одсуство семантике или маште у овим пост-филозофским машинама које не производе фикцију него „истину”. Као да је свет ова глупа „кинеска соба” у којој постоје једино правила синтаксе без значења и филозофије.

Рудолф је свестан да његово Ид или идентитет постоји једино док пише, а из неког разлога он не може да пише, иако више деценија при-

према свој спис о Менделсону и зато се осећа угроженим. Рекао бих да то није обична аграфија или немоћ о којој сам писао поводом Виле Матаса и његовог романа „Бартбли и компанија” о коме сам писао, уверен да ова немоћ не постоји. Овде сам поновио намерно ово „о коме сам писао, јер ме је мрзело да прецртавам на овој старој машини, али у оном техничком знању не постоји грешка или омашака, као у оном природном и сама психоанализа пада у воду и никаква „психоанализа психоанализе” о којој је било речи на почетку више није могућа. Разлика између филозофије и постфилозофије тако постаје очигледна. То је разлика између, или међу ид-ентитетима. Јер док овај природни „ид-ентитет” не постоји; наш идентитет је „ентитет” који не постоји, зато наш ум непрекидно производи фикцију, технички идентитет је ентитет који постоји, или се производи, као онај Знак Мајмуна чију смо здравицу управо превели. Или је то урадила и помогла ми моја кћерка Маја која више не седи преко пута мене и не постоји, пошто је била фикција или, можда постоји ко зна, пошто је све у нашој природи фикција, осим ове тежње за трајањем, о којој је писао Спиноза, као о основном атрибуту супстанције, на самом почетку своје „Етике”, коју је тако назвао у време када је етика још увек била прва филозофска дисциплина или онтологија. Касније се и ова ствар разводнила и етика је данас само још једна у низу примењених технологија поношања, као и све друго.

Али, да се вратим Рудолфу. Он је пун илузија, од којих је основна да има идентитет и да ће га поновити помоћу или кроз писање о композитору који се звао Менделсон, или тако некако, пошто је и он фикција, Рудолфова фикција. Наш ум непрекидно производи фикције, а не као онај Знак Мајмуна који производи једино истину, а не сећање или стару филозофију. Односно „swicido” којој нагиње музиколог Рудолф. Можда је сада тренутак да се подсетим оног места на коме он говори о својој морбидности. Али да још једном подвучем или укажем на ову значајну разлику. Само за нас. Знак Мајмуна је ид-ентитет непознати идентитет или знак, иначе по себи он је идентитет; машине постоје, једино оне постоје и можда имају „свест” или „фикцију”, али то је наш проблем. Рудолф је у праву: наши ид-ентитети настају једино у писању а он не може да пише иако, у ствари, пише управо због свог природног атрибута, или тежње за трајањем, пошто је сва наша маса, оно M из формуле о супстанцији – ова тежња. Маја ми је управо додирнула руку нежна као ветар, али рекао сам да она не постоји. Идентитети, као и фикције постоје једино док пишем. Одавно нисам претурао по својој библиотеци и сада ми изгледа као шума, поређане једне уз друге књиге подсећају на дрвене плоче, или тако некако. „Нешто сам се засмејала”, каже Маја које не постоји. „Помислим на секс, имам дугу апсиненцију”. Али, Маја не постоји. „Да идем ја, тата, да ипак пишем нешто за себе”, каже тихо, „док они не дођу, зашто да не?”, пита. „У оној свесци коју си ми поклонио, само са друге стране...”

Потребно је да приведем крају овај рукопис о пост-књижевности и пост-филозофији у коме се говори о овој разлици између једнога и другога, између филозофије и пост-филозофије, сећања и истине. Потребно је да завршим као Рудолф или овај der Vortragende, онај који нешто носи и преноси. Из неког егзила, рецимо, а не „кинеске собе“. Потребно је да најзад завршим ово предавање (Vortrag) о овој тежњи ка смрти, иако је прво својство или атрибут супстанције супротна тежња ка постојању. Мислим да је негде при крају романа „Браћа Карамазови“ Достојевски рекао да је и само једна успомена из детињства дољна да нас одржи у животу. Само једна успомена! Само једна успомена! Али, ко данас још чита дебеле романе, или Спинозу. Можда их помиње по навици, али их не чита. Нико више не чита Достојевског. То је поражавајуће за ову аутистичну „кинеску собу“ у коју се претворио наш врли нови свет. Још увек немам онај познати унутрашњи однос са овом материјом о којој пишем, са овим блатом у коме постоје неки ликови или гласови и ова тежња ка смрти, о којој говори Берхард преко Рудолфа. Јер, овај ид-ентитет не постоји. „Може ли постојати књижевност довољно велика да прекрије тај амбис?“, пита Тасић. Јер се „тaj почетни hairline fracture шири и метастазира, испрва неприметно; он се увек показује доцкан, када већ постане пукотина, кобна, у самом темељу. Расцеп је свуда, каже он као да је Рудолф, или Берхард лично. Писање је advent, испчекивање. Одговор на питање: како писати прозу може се наћи само писањем прозе: „Не заступај релативизам свих вредности; хијерархија вредности постоји. То је прави савет младом писцу и тако даље. Упркос овом бетону којим је поплочана „кинеска роба“ у којој светлуцају рачунари уместо звезда.

„Још пре седам сам наручио такси и одвезао се на гробље. Тамо уопште нисам имао потешкоће да пронађем вечито почивалиште младог Хертла. Био сам тамо за неколико минута. Али на моју запањеност, на дотичној мермерној плочи спуштеној у бетон, сада нису као још пре годину и то, стајала имена Изабела Фернадез и Ханспетер Хертл, него, оба већ уклесана у мермер, Ана и Ханспетер Хертл. Одмах сам се окренуо и брзо отишao до дежурног портира поред мртвачнице. Након што сам успео да му своје питање чак и на шпанском сасвим учиним јасним и, како сам могао да видим, врло добро разумљивим, портир је само неколико пута, изговорио реч suicidio. (Ову реч сам заокружио већ код првог читања: „suicido“. Пост-филозофи, као ни пост-књижевници нису суицидни, они су машине које пишу, али то више нико не чита, сви пишу и броје.) Отрчао сам до луднице (летос сам у институту „Лаза Лазаревић“ видео младу уписану девојку која се окретала испред огледала у једној канцеларији и питала: „Ко сам ја?“, књижевност и психијатрија, о томе би вредело разговарати). Отрчао сам до луднице да позовем такси, што с гробља није било могуће, и одмах се одвезао натраг у хотел.

Навукао сам завесе моје собе, пише Рудолф, (и ово сам заокружио пошто то доказује да Рудолф ипак пише, иако то није спис о Менделсону, јер писање као и живот има више нивоа, уосталом сама фикција није главица купуса, и то ми пада напамет), попио више таблета и пробудио се тек за двадесет шест сати, у највећем страху”. Тако се на крају покажује да Берхард преписује или чита, као прави *der Vortragende*, Рудолфов текст или дневник. Никад се не зна ко пише а ко чита, нема савршеног удавања (идентитета) ако изађете напоље из „кинеске собе”. Макар се упутили на гробље до његових бетонских плоча. „Тата, могу ли да наместим свој кревет? Хвала.”